

Návrh restaurátorského postupu, etapizace a rámcový rozpočet



**Oltář Panny Marie – výška cca 12,5 m, šířka 4,5 m
r.č. 32196/8-1991**

Popis díla

Oltář Panny Marie je situován do čela severní boční lodi a tvoří pandán k protilehlému oltáři Nejsvětější Trojice. Výzdoba oltáře je monumentální, má dvouetážovou edikulu se sloupovým retábulem a kombinuje prvky ikonografie oslavující pannu Marii. Menza je představena před tabernákl oltáře. Na něj navazuje retabulum tvořící rám pro oltářní obraz a sloupořadí s dvojicí dřevěných polychromovaných plastik světců. V minulosti byl součástí oltáře velký centrální obraz Nanebevzetí Panny Marie, který se bohužel nedochoval. Ve štítovém nástavci je osazen menší obraz s námětem Navštívení Panny Marie a dřevěných polychromovaných plastik putti.

Popis stávajícího stavu/ poškození

V současné době je oltář opatřen řadou oprav nesouvisející s původní barokní výzdobou.

Vzhled oltářní architektury včetně článků, ornamentů a plastik, doznal během pozdějších úprav řady výrazných změn. Došlo k celkové přemalbě originální barokní výzdoby novým mramorováním (fládreem), které i když bylo řemeslně velmi dobře provedeno, změnilo barevnost, potlačilo dynamiku a prostorovost barokního výrazu, a tím i snížilo celkovou uměleckou úroveň oltáře.

Barevné nátěry stejným způsobem změnil i samotné řezby, chybí zde původní plasticita prvků a lehkost kombinace leštěné běli a zlacení byla nahrazena silnou polychromní přemalbou.

Vizuálním průzkumem bylo zjištěno napadení dřeva červotočem, v některých částech ještě aktivním. Jedná se především o spodní partie oltáře. Zde byla materie dřeva napadena natolik, že došlo na ozdobných lištách k jeho vnitřnímu borcení a následné destrukci.

Některé části oltáře zcela chybí (cca 30 %) a některé byly po požáru v roce 1779 nahrazeny novými prvky, které nerespektují původní tvarosloví a barevnost a tím snižují esteticko-uměleckou úroveň oltáře.

Malby na plátně byly také výrazně poškozeny při požáru. Hlavní obraz byl vyneszen z kostela a poslední zmínky o něm vedou do Vídně k paní Mayerové. V současné době není možné jej dohledat. V minulosti byl obraz nahrazen novým plátnem, které bude možné zdokumentovat až při průzkumu oltáře z lešení a demontáži některých částí. Obraz se zlaceným rámem v nástavci je silně poškozen. Na povrchu malby je možné pozorovat silnou vrstvu depozitu, zežloutlé lakové vrstvy a řady předchozích oprav.

Restaurátorský záměr

Cílem rozsáhlého a nákladného projektu je vrátit oltáři barokní autenticitu.

Původní hlavní oltářní obraz se nedochoval, tato část projektu bude řešena samostatně, tak aby navrácení původnímu rázu byl věnován patřičný prostor. V prostoru pro obraz jsou fragmenty nepůvodního rámu a plátna, které budou v rámci zásahu sejmuty zdokumentovány a uloženy.

Nedochovaly se také boční zlacené řezby s rostlinným motivem. Řezby bude možné rekonstruovat dle opakujících se dekorů na oltáři Nejsvětější Trojice za postupného snímání jednotlivých částí z již zrestaurovaného oltáře, vytvoření jejich repliky a osazení všech řezb na původní místo.

Rekonstrukce chybějících prvků a úprava nepůvodních prvků architektury bude provedena také analogicky podle oltáře Nejsvětější Trojice.

Restaurování bude obnášet náročnou sanaci a petrifikaci dřeva, mechanický odkryv druhotných barevných vrstev, upevňování polychromie a zlacení, rozsáhlé tmelení, doplňky řezb a zlacení. Práce budou průběžně dokumentovány. Retuše a rekonstrukce povrchů budou probíhat analogicky v souladu s oltářem Nejsvětější Trojice.

Práce budou probíhat systematicky po jednotlivých částech a patrech ve směru ze shora dolů, podle jednotlivých etap.

Materiály doporučené pro konzervaci a restaurování díla

- Čištění: mechanické suché (vysavač, kartáčky, houby, žíně, skelné vlákno, skalpely)
chemické mokré (chemická rozpouštědla – organická/anorganická, tenzidy, detergenty, apod.)
- snímání přemaleb: mechanické suché (skalpely, špachtle, laser)
chemické mokré (chemická rozpouštědla – organická/anorganická, tenzidy, detergenty, apod.)
- Konsolidace povrchových vrstev: [REDACTED],
Kostní klíž, apod.
- Konsolidace dřevní hmoty: [REDACTED]
- Insekticidní a fungicidní ošetření: [REDACTED], apod.
- Radiační ozáření (demontovatelné prvky)
- Tmelení: Kliho-křídový tmel, vosko-pryskyřičný tmel, akrylový tmel, apod.
- Rekonstrukce (architektura/zdobné prvky): smrkové, lipové dřevo
- Separační fixáž: Damarový lak, [REDACTED],
- Retuš: Akvarelové barvy, Olejo- pryskyřičné barvy, Zlato 23-24Kt, Poliment, Šelaky, apod.
- Závěrečná fixáž: Damarový lak, Včelí vosk, Terpentýnový olej

První etapa

Průzkum

Z postaveného lešení dojde k sondování barevných souvrství na figurálních, ornamentálních i architektonických prvcích oltáře. Posouzení stavu dřeva, jeho napadení dřevokazným hmyzem, dokumentaci chybějících částí. Předpokládáme, že míra dochování originální barokní barevné vrstvy bude obdobná s dříve restaurovaným protějškem oltáře Nejsvětější Trojice. Stejně tak autorství připisované Jiřímu Antonínu Heinzovi.

Demontáž drobných plastik a jejich restaurování 1. část

V rámci první etapy dojde k demontáži zlacených paprsků, obláčků, čtyř andílků a zlacených řezb nástavce. Převoz snesených částí do ateliéru a zahájení jejich restaurování. V rámci této etapy bude také provedena petrifikace všech sejmutých částí.

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 1 část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšku oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut a převést do ateliéru.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 1. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu.

Čištění architektury 1. část

Čištění architektury 1. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Odkryv přemalby architektury 1. část

Odkryv přemalby architektury 1. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Doplnění chybějících částí na architektuře 1.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 1.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Retuš/rekonstrukce architektury 1. část

Retuš/rekonstrukce architektury 1. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Druhá etapa

demontáž drobných plastik a jejich restaurování 2. část

Demontáž zlacených hlavic, obrazu a rámu (Panna Marie navštěvuje Svatou Annu) z nástavce. Převoz snesených částí do ateliéru. V rámci této etapy bude také provedena petrifikace všech sejmutých částí. V rámci této etapy bude také provedeno restaurování sejmutých částí.

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 2. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšního oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 2. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu.

čištění architektury 2. část

Čištění architektury 2. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

odkryv přemaleb architektury 2. část

Odkryv přemaleb architektury 2. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

doplnění chybějících částí na architektuře 2.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 2.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 2. část

Retuš/rekonstrukce architektury 2. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Třetí etapa

demontáž drobných plastik a jejich restaurování 3. část

Demontáž baldachýnu s korunou, dvou hlaviček putti.

Převoz snesených částí do ateliéru. V rámci této etapy bude také provedena petrifikace všech sejmutých částí. V rámci této etapy bude také provedeno restaurování sejmutých částí.

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 3. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšního oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 3. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu.

čištění architektury 3. část

Čištění architektury 3. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

odkryv přemalby architektury 3. část

Odkryv přemalby architektury 3. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

doplnění chybějících částí na architektuře 3.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 3.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 3. část

Retuš/rekonstrukce architektury 3. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Čtvrtá etapa

demontáž drobných plastik a jejich restaurování 4. část

Demontáž nepůvodního rámu, a obrazu. Demontáž uvolněných konstrukčních prvků na menze. Sejmutí nepůvodních prvků menzy.

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 4. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšího oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 4. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu. Vytvoření nových konstrukčních prvků a obložení menzy analogicky dle oltáře Nejsvětější Trojice.

čištění architektury 4. část

Čištění architektury 4. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

odkryv přemalby architektury 4. část

Odkryv přemalby architektury 4. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

doplnění chybějících částí na architektuře 4.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 4.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 4. část

Retuš/rekonstrukce architektury 4. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Pátá etapa

demontáž drobných plastik a jejich restaurování 5. část

Demontáž a restaurování soklu.

Sejmutí řezeb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 5. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějščího oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 5. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu. Vytvoření nových konstrukčních prvků a obložení menzy a soklu analogicky dle oltáře Nejsvětější Trojice.

čištění architektury 5. část

Čištění architektury 5. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

odkryv přemalby architektury 5. část

Odkryv přemalby architektury 5. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

doplnění chybějících částí na architektuře 5.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 5.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 5. část

Retuš/rekonstrukce architektury 5. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Šestá etapa

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 6. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšího oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 6. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu. Vytvoření nových konstrukčních prvků a obložení menzy a soklu analogicky dle oltáře Nejsvětější Trojice.

doplnění chybějících částí na architektuře 6.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 6.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 6. část

Retuš/rekonstrukce architektury 6. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Restaurování figur světců 1. část

Bude probíhat v ateliéru dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Sedmá etapa

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 7. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšího oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 7. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu. Vytvoření nových konstrukčních prvků a obložení menzy a soklu analogicky dle oltáře Nejsvětější Trojice.

doplnění chybějících částí na architektuře 7.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 7.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 7. část

Retuš/rekonstrukce architektury 7. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Restaurování figur světců 2. část

Bude probíhat v ateliéru dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Osmá etapa

Sejmutí řezb z Oltáře Nejsvětější Trojice pro tvorbu repliky 8. část

V rámci průzkumu bude nutné zdokumentovat řezby protějšího oltáře a pro vytvoření jejich repliky je bude nutné sejmut.

Výroba nových řezaných doplňků a jejich osazení 8. část

Výroba nových řezaných doplňků bude probíhat průběžně v ateliéru analogicky podle sejmutého originálu. Vytvoření nových konstrukčních prvků a obložení menzy a soklu analogicky dle oltáře Nejsvětější Trojice.

doplnění chybějících částí na architektuře 8.část

Doplnění chybějících částí na architektuře 8.část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

retuš/rekonstrukce architektury 8. část

Retuš/rekonstrukce architektury 8. část bude probíhat in-situ materiály dle výsledků průzkumu a provedených testů.

Restaurování figur světců 3. část

Bude probíhat v ateliéru dle výsledků průzkumu a provedených testů.



Obr. č. 1 Současný stav oltáře, celkový pohled.



Obr. č. 2 Současný stav oltáře, celkový pohled, detail poškození architektonických částí, ztráty původních částí.



Obr. č. 3 Současný stav oltáře, pohled na menzu a nepůvodní části obložení ve střední části.



Obr. č. 4 Současný stav oltáře, detail chybějících částí řezeb – draperie pod baldachýnem.



Obr. č. 5 Současný stav oltáře, fragmenty novodobého rámu a obrazu..



Obr. č. 6 Současný stav oltáře, detail poškození plátna osazeného v původním místě hlavního obrazu.



Obr. č. 7 Současný stav oltáře, pohled na menzu a nepůvodní části obložení ve střední části.



Obr. č. 8 Současný stav oltáře, detail sondážního průzkumu – zachování původní polychromie.



Obr. č. 9 Současný stav oltáře, detail sondážního průzkumu – zachování původní polychromie.



Obr. č. 10 Současný stav oltáře, detail sondážního průzkumu – zachování původní polychromie.



Obr. č. 11 Současný stav oltáře, detail poškození aktivním dřevokazným hmyzem - červotočem.



Obr. č. 12 Současný stav oltáře, pohled na plastiky světců, celoplošná přemalba.



Obr. č. 13 Současný stav oltáře, pohled na plastiky světců, celoplošná přemalba.



Obr. č. 14 Celkový pohled na oltář Nejsvětější Trojice již zrestaurovaný.

MgA. Lukáš Hrinda
Restaurování a výtvarná činnost
Trstěnice u Litomyšle č.p. 93
569 57
GSM: +420 736 181 509
www.hrinda.com

IČ: 75901951
Dič: cz8405278959
Licence MKČR: čj.MK: 2137/2009
čj.MK: 23180/2013
čj.MK: 66777/2018



MgA. LUKÁŠ HRINDA
RESTAUROVÁNÍ & UM. ČINNOST
569 57 TRSTĚNICE > ČP. 93
☎: 736 18 1509 * IČ: 75901951

Mgr. art. Veronika Kopecká
Restaurování maleb
Lažany 3, 57001
tel: 604833396
IČO: 72717149
DIČ: CZ8057221887
<https://www.restaurovani-maleb.cz/>
Licence MKČR: 18057/2007

V Lažanech dne 10. 5. 2024